

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ex Illvstrissimo Cardinali Bellarmino Epitome
Controuersiarum Omnium huius Aeui
Lvthero-Calvinisticarvm Sub diuersis Titulis bis
Quadripertitis digestarum**

Coppenstein, Johann Andreas

Mogvntiae, 1624

VIII. De Missa.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11726

em Christum agnoscant Corpore & Sanguine; Luth. ibid. Melanch. de Coena, Illyr. in Confess. Antwerp. Quidam, esse adorandam; Lutherus l. de verbis, *Hoc est Corpus*. Bucerus, Brentius, Kemnitius. Negant hi tamen adorandam sic, vt Catholici docent; quos *εἰδολάτρεις* vocant.

CALVINVS *Instit.* l. 4. c. 17. §. 35. &c. cum suis omnem Eucharistiæ adorationem proclamant esse Idololatriam. Tigurini in apolo- g. fatentur, se adoratuos Sacramentum, si crederent ibi Christum esse præsentem.

SVADENT istis. 1. Lutherus. Ad verba Coenæ attendendum; at adoratio impedit attentionem. 2. Calvinus. Apostoli communicantes non leguntur adorasse. 3. Christus in omni creatura est: ergo & adoranda foret. 4. Honorius III. instituit adorationem: Urbanus IV. festum Corporis Christi: ergo humanum inuentum est.

AVTOR. Christo in Eucharistia debetur Adoratio. 1. Deut. 6. Matt. 4. *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias*: At Christus Deus & homo est in Euch. Ergo. DICES: Adorandus est, vbi est, seque adorari iussit, sc. in Coelo, non in Sacramento: Nec enim dixit, *Accipite & adorare*. Deinde, Christus non est in Coena; sed Corpus eius. RESP. Ioann. 4. In omni loco adorandus est Deus. Nec in præsepio erat, vt adoraretur; sed vt quiesceret: rectè tamen adoratus est. Ita Adorari, est secundaria Sacramenti Institutio. 2. Traditio S. Patrum iubet adorari in Euch. Christum. *Bellarmin. lib. 4. c. 29.*

DICO AD I. Adoratio ex verbis Coenæ oritur, vt inde moueamur ad eam tantum abest, quòd impediatur.

AD II. Apostoli vt se habuerunt erga conuersantem cum iis Christum: ira & erga latentem sub speciebus. Semper vt Deum agnouerunt, sic & coluerunt.

AD III. Non instituit Honorius, sed monuit Prælatos, ne Christum honore finerent fraudari. Festum Urbanus instituit; cuius officium id postulabat.

VIII. DE MISSA.

QVÆSTIO LXIX.

Missa Sacrificium Vnde, Quid, Quotuplex esse dicitur?

LUTHERANI. Missam deducunt à voce Mahhuzim, Dan. 11. *Deum Mahhuzim colet in loco suo*. Et Missam, ait Kemn. p. 2. *Exam. robur esse Romani Antichristi*. 2. Melanch. Missam dici vult ab *Missach*, id est, voluntaria oblatio.

3. CALVINVS *Instit.* l. 4. c. 18. §. 18. Melanch. in apolo. *Confess. Aug.* dictam volunt à mittendis muneribus, quasi symbolis.

4. Missam definit Melanch. ibid. *esse opus, quod Deo reddimus, vt eum honoremus*. Et seque vult Sacrificium duplex, Propitiatoriū, seu Satisfactio pro peccatis Deū placans: Eucharisticum, seu gratiarum actio pro beneficiis; vt est Fides, prædicatio, oratio. &c. & bona quæcunque ad laudem Dei: Et hoc proprie vult Missam esse: teste S. Aug. 10. *Ciuit. cap. 6. Sacrificium verum est omne opus bonum, quod agitur, vt S. Societate inhæreatur Deo; relatum ad eum finem, quo beati esse possimus.*

5. CALVINVS ibid. *Nos perpetuo Scriptura vsu Sacrificium appellari scimus, quicquid omnino Deo offertur.*

6. Kemnitius ibid. ait: Sacrificium est Ceremoniale quid & externum; vt in Veteri Testam. Hostiæ, holocausta, decimæ, &c. 2. Sacrificium Crucis mortis Christi. 3. Sacrificium Spiritale interius; vt prædicatio, oratio, eleemosyna, mortificatio &c.

AVTOR. I. Missa, vox antiquissima apud S. Ambr. l. 5. *epist. 33. Aug. Serm. 91. de temper. &c.* 1. dicitur à dimissionē populi. 2. Accipitur etiam pro precibus. 3. pro Liturgia ab Offertorio vsque ad

Rr 3 finem.

finem. 4. pro tota Sacrificii Actione; Et hæc propriè est Missa: Eius formalis ratio consistit in Oblatione, Consecratione, & Sumtione; quoad materiam formam, finem.

II. SACRIFICIUM est oblatio externa, formaliter; facta soli Deo, (hæc quidditas) quâ à legitimo Ministro, rite ordinato, Res sensibilis & permanens, ritu mystico consecratur, offertur, transmutatur; Quo fine? ad agnitionem humane infirmitatis, & professionem divinae Maestatis.

III. Sacrificium legis Mosaicæ, 1. Ratione Materie, erat Victima animalium: Immolatio frugum, panis, falis, thuris: & Libamina liquorum, 2. Ratione formæ ac finis, erat Holocaustum; Sacrificium pro peccatis: & Hostia pacifica. 3. Ratione temporis, luge, & Solenne.

2. Legis Euangelicæ duplex: Cruentum Crucis: Incruentum altaris: Figuratum in lege vtrumque fait. In Cruento plura insunt. 1. Christus oblati: 2. à Patre in mortem: 3. Patri obediens: Vt Isaac. 4. Verè occisus; vt Victima. 5. Sanguine effuso; vt aspersa superliminaria: 6. Sanguine nos mundante; vt Hireorum sanguine, Hebr. 9. 7. Innocens occisus: vt Agnus paschalis: 8. Insons cum latronibus deputatus; vt Hircus loco agni. 9. Crura non fracta; vt Agni. In Incruento item plura spectanda. 1. luge est. 2. Caro Christi editur verè; vt agni. 3. Sub specie panis & vini; vt Melchisedech. 4. Edendum à puris; vt sanctificatio filiorum Iob. 5. Sit præuia contritio; vt agrestis lactucæ esus cum agno. 6. Paratio in viam mandatorum; vt succincti lumbos.

Cruentum & Incruentum Conueniunt, 1. In Christo per modum Victimæ oblati. 2. In offerente, qui principalis Sacerdos est Christus. 3. In fine: nam vtrobiq; pro peccatis. Differunt, 1. Specie externâ, hominis veri in cruce; Panis & vini in ara. 2. In ritu ac modo offerendi; in cruce per mortem realem; in ara per mysticam Consecrationem. 3. Ministro, ad aram Sacerdote; in Cœna Seipso. 4. In Effectu, per Crucem acquisito, in ara applicato. 5. In significatione: Nam Sacrificium Cruentum nihil typi habuit: Incruentum est representatio Cruenti: Hoc facite in meam commemorationem.

DICO AD I Rex culturus Deum Mahuzim erit Rex Aquilonis, Daniel. 11. quem Romani oppugnabunt, teste Hier. Idè alios Deos non colet, nisi Mahuzim; At nos fingimur tot colere, quot Sæctos. Dein Antichristum fingunt natum post annum Christi 600. at Missa coepit anno Christi 34.

AD II. At qualis voluntaria oblatio? Infra, ad IV.

AD III. At hoc est contra omnem Antiquitatis Veritatem; quia confundit Missam cum Agapis, Conuiujs corporalibus, seu sportulis.

AD IV. Non omne opus bonum ad laudem Dei factum, est propriè Sacrificium.

I. Quia opera virtutum in Scriptura opponuntur Sacrificio. Ose. 6. Misericordiam volo, & non Sacrificium. 1. Reg. 15. Melior est obedientia, quam victima. Plal. 50. Si voluisses Sacrificium, dedissem vitæque, &c. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, &c. II. Quia virtus in sola actione consistit; at Sacrificium aliquid præterea sen-

insensibile offert Deo. Gen. 22. *Ecce ignis & ligna, ubi victima?* III. Quia actus proprius & elicitus non potest diuersarum esse virtutum: at Sacrificium est proprius actus religionis; teste Aug. l. 20. *contra Faustum, c. 21.* IV. Quia in Ecclesia vnum est propriè dictum Sacrificiū, iuxta Aug. *S. Ciu. c. vlt.* & omnes S. Patres. V. Sacrificium & Sacerdotium, propriè dicta, sunt relatiua: Hebr. 5. & 8. *Omnis Pontifex ad offerendum munera constituitur:* Ideo Lutherani propriè dictum Sacerdotium non agnoscunt; quia Sacrificium propriè dictum respuunt. At qui non omnes, qui bona operantur, sunt Sacerdotes propriè dicti. V. Altare, & Sacrificium sunt relata; at ara non est omni operi bono necessaria. Vnde contra Melancthonem Calvinus Instit. libro quarto capit. 18. §. 13. *Qui Sacrificii vocabulum ad omnes ceremonias, & religiosas actiones extendunt, quæ ratione id faciunt, non video.* Quare S. Augustin. supra definit impropriè dictum Sacrificium.

AD V. Omne Sacrificium est oblatio; sed non contrà: vt vult Calvinus. I. Illud enim requirit mutationem & consumptionem. Non igitur προσφορά est θυσία aut ελιτή. 2. In Scripturis multa dicuntur offerri, vt aurum, argentum, fructus, byssus, &c. quæ dici nequeunt sacrificari. 3. Quia Oblationes non requirunt altare, nec Sacerdotium.

AD VI. I. Decimæ nusquam in Scriptura dicuntur Sacrificium propriè dictum. Hoc enim soli Deo offertur; illæ autem Sacerdotibus, non Deo. 2. Ceremonialia, & externa cum Vetere

Testamento desierunt esse Sacrificia, ait verè Kemnitius: At idem contendit Baptizari, & Cœnare esse Sacrificia: sunt autem externa & ceremonialia: ergo non solum spiritualia interna sunt Ecclesiæ Sacrificia.

QVÆSTIO LXX.

An verum Sacrificium offeratur in Missa?

LUTHERVS in formula Missæ ad Wirtenb. omnia adprobabat vsque ad offertorium inde, ait, *sequitur tota illa abominatio. Proinde repudiatis, quæ oblationem sonant, quæ pura, retineamus.* Sic anno 1523. In eo totus est, docere, Nihil à nobis offerri nisi orationes; quin à Deo nobis offerri Eucharistiam, in testimonium promissionis. Ideo anno 1521. edit librum *de abroganda Missa priuata.* Alium anno 1521. *contra Regem Angliæ.* Alium anno 1523. *contra Canonem.* Alium anno 1527. *de verbis cœnæ contra Beringium.* Alium anno 1538. quo fatetur supra omnes abominationes se habere Missam, nilque dolere grauius sibi, quàm quod XV. annis Missas patrauit. Anno 1534. *lib. de Missa priuata* fatetur se à cacodæmone edoctum de abominatione Missæ.

LUTHERANI pariter spiritu furiantur eodem. Lutherus libro de Missa priuata. *Hic non moramur, si etiam iteni Papistæ, Ecclesiæ, Ecclesiæ, Patres, Patres, Quia hominum dicta, aut facta nihil in tam magni causis curamus. Scimus ipsos etiam prophetas lapsos esse, adeoque Apostolos.*

CALVINVS Inst. lib. 4. c. 18. contendit Missam, 1. *Insigni contumeliâ Christum afficere.* 2. *Crucem eius sepelire:* 3. *Mortem eius in oblivionem tradere:* 4. *Fructum tollere:* 5. *Sacramentum dissipare.* Totum id caput furiosis scætibus blasphemis ac mendacis. Proinde in sua formula Geneuensi de Sacramentis administrandis cauet, ne mentio fiat oblationis. Vbi supra, ait: *Pestilentissimo errore Satan totum penè orbem excacauit, vt crederet Missam Sacrificium.* Ibidem §. 12. *Non est cur vllâ hominum auctoritate, vel annorum præscriptione patiamur nos moueri.*

LUTHERO-CALVINISTA certatim vocant Missam, *Horribile Sacrificium, Idololatricam, commentum papisticum, exitialem voraginem, abominationem, &c.*

SVADENT istis. I. *Lutherus*. Cœna est Sacramentum, quo accipimus quid à Deo; est & Testamentum, continens promissionem hæreditatis: At Sacrificium est quo Deo quid offerimus. Et Hoc ex fide procedit; illud fide accipitur.

II. Dominus ad mensam sedit, Sacramentum distribuit; Non se Patri obtulit.

III. *Calvinus* quinque obiicit. Christus est *Sacerdos in æternum*: ergo successores non habet Sacerdotes; proinde nec plura Sacrificia propriè dicta sunt in terris: uti in Vet. Testamento erant inter mortales Sacerdotes: at *Hebr. 7.* Christus non moritur.

IV. *Calvinus*. Sacrificium Crucis vim habet infinitam & æternam: Quate alio nil opus: & tot Missas multiplicare, est negare vim Crucis. Nam, *Hebr. 9. Semel ad destructionem peccati per hostiam apparuit. Et Semel oblatus est, ad multorum exhaurienda peccata. Heb. 10. Vna oblatione consummavit in sempiternum sanctificatos. Ioann. 19. Consummatum est.*

V. Confirmatio Testamenti Christi à morte Christi pendet: sed Missa est novum Testamentum: ergo mori toties oportet Christum: Cum hostiam occidi oporteat ex essentia Sacrificii. Ideirco Mors vnica Christi aut non creditur, aut nihili ducitur.

VI. Missa fructum crucis præripit, nam in hac videns novam redemptionem, & peccatorum remissionem novam, illius in cruce factæ facile obliuiscitur.

VII. Christus non dixit, *Offerte*; sed *Accipite, comedite, & bibite*. Ergo Eucharistia ex Institutione est Sacramentum, non Sacrificium.

VIII. Nulla fit remissio peccatorum sine effusione Sanguinis: hæc nulla est in Missa: ergo nec ea est Sacrificium.

IX. *Parans*. Nullum Sacrificium sæpius

iteratum potest perficere cultores: at tale est Missa: ergo nequit remittere peccata.

AUTOR. Missam esse propriè dictū Sacrificium docent, 1. Figuræ, Melchisedech, Agnus paschalis, Sacrificia alia. 2. Prophetiæ: 3. Promissio Christi, *Ioann. 4.* 4. Verba Institutionis, 5. Apostoli. 6. S. Patrum Traditio. 7. Ritus altarium. 8. Vox *Sacerdos*. 9. Liturgiæ plurium. 10. Et Traditio. De plerisque ordine quæremus infra.

DICO AD I. Et Sacrificium & Sacramentum sunt opus & actio Christi; non nostra, ut Lutherus assumit. Christus enim & se obtulit, ac offert Patri; seque dedit & dat nobis. Dein; Confundit Signaculum promissionis, consistens in Eucharistia; cum ipsa promissione, consistente in verbis, *Accipite, manducate, &c.* At potest Signaculum esse Sacrificium, ut quod potest Deus ceu victimam sibi oblatam assumere, in signaculum promissionis. Sic omnia Sacrificia Legis erant simul signacula promissionis diuinæ. Demum: Eucharistiam dicimus esse Sacramentum, quia est signum externum gratiæ inuisibilis, in sumptione datæ nobis; Dicimus esse Testamentum, quia est autenticum diuinæ voluntatis & promissionis Instrumentum: Esseque Sacrificium, quia offertur Deo, quod accepimus à Deo.

AD II. Etsi Euangelistæ non expresse dixerint, se Patri Christum obtulisse; non tamen negarunt, eum se non obtulisse. At quod se obtulerit, scimus ex Circumstantiis Institutionis, Figuris, Vaticiniis, Patrumque Consensu. Plura similiter non expresse: ut quod Agnū immolârit, ederetque ritu consueto:

Quod

Quod vinum in calice habuerit; nam illud, *de genimine vitis*, pertinet ad esum agni; non ad Sacram Coenam.

AD III. Christus non habet successores, sed Vicarios siue Ministros: hi enim sunt viuorum, illi mortuorū: Christus autem non moritur, sed viuit semper: quocirca Sacerdotes sunt Christi Vicarii in Sacerdotali officio. Vt Aaron, quoad vixit, Sacerdotes habuit inferiores; at mortuo successum est pari cum potestate. *Nos autem, 2. Cor. 5. pro Christo legatione fungimur.*

AD IV. Similiter retorqueo: Sacrificium crucis vim habet infinitam: ergo nil opus Baptismo: &c. Nil opus alio Sacrificio, aut cruenti Sacrificii repetitione, aut vt saepius moriatur Christus: at opus, tum, vt simus memores beneficii tanti; tum vt huius fructus in particulari nobis applicetur. Vtrumque hoc fit per fidem, Sacramētū, Sacrificiū, prædicationem &c. Vnde horum nihil superfluum est. *O homo, tu quis es, vt dicas Deo, quare ordinasti sic?*

AD V. Missa est Sacrificium in cruentum, repræsentatiuum vnici Cruenti; ideo dicere, mori Dominum, nefas est: sola præteriti repræsentatio repetitur ad gratitudinem, & Cruenti Sacrificii applicationem.

AD VI. Falsum præsupponitur, quasi Missa vim expiandi habeat sine Crucis Sacrificio; Et, Missa est opus Christi, non nostrum, nisi vt ministrorum: estque memoriale factæ redemptionis in cruce.

AD VII. Vt non illo, *Offerte*, vsus tamen est alio pari vocabulo, *Hoc facite in meam cōmemorationem cum interna gra-*

titudine, & externa in signo Sacrificii memoratiuo: quæ gratiarum actio vtraque est oblatio. Vnde S. Aug. l. 20. contra Faustum, c. 18. *Christiani iam per actū in Cruce Sacrificii, memoriam celebrant sacrosanctâ Oblatione, & participatione Corporis & Sanguinis Domini.*

AD VIII. Sic retorqueo: Nulla fit remissio peccatorum sine sanguinis effusione: at in fide iustificante Lutherocaluinistarum non est sanguinis effusio: ergo nec per eam fit remissio peccatorum. At Apostolus loquitur de Veteri Lege, in effusione sanguinis opus ad remissionem peccatorum. Facta tamen à Christo effusio sanguinis diuersimodè applicatur nobis: Iudæis per sacrificia cruenta typica; Christianis per Missam, aliaque sacramenta.

AD IX. Sic retorqueo subsumens: At fides, aliaque opera pia ad Dei laudem (quæ aduersariis sunt sacrificia) saepius iterantur: ergo ea non possunt perficere cultores. At maior, (nullum sacrificium saepius iteratum potest perficere cultores;) falsò tribuitur Apostolo; qui id de Moïsicis dicebat.

QVÆSTIO LXXI.

An Oblatio Melchisedech fuerit Sacrificium, & typus Sacrificii Christi?

LUTHERANI IUXTA & CALVINIANI; **L**1. Assentiuntur nobis, quod Melchisedech, Rex Salem erat, & Sacerdos Altissimi. Genes. 14. 2. Negant in Sacrificium, ad gratiarum actionem pro victoriâ, obtulisse panem & vinum; sed ad corporalem Abrahæ refectionem. 3. Negant ea in oblatione fuisse typum Christi: Vnde hoc non consti-

fit in oblatione panis & vini. Calvinus, Kemnitius.

SVADENT istis. 1. Calvinus c. 18. §. 2. *Perperam trahunt ad panem & vinum illa: Erat Sacerdos Dei Altissimi: que Paulus ad benedictionem refert minoris à maiore factam.* 2. Ibid. *Si Missa typus fuisset, au Apostolus, qui minima excutit, rem adeo seriam & gravem fuisset oblitus?* 3. Kemnitius pag. 750. p. 2, *Exam.* Esto; obtulerit Deo Sacrificium Melchisedech; non tamen sequitur, Christum simile obtulisse. Nam Apostolus, *Heb. 5. & 7.* non attingit oblationem panis & vini. 4. Kemnitius. *Typus Melchisedech. consistit in his, in quibus discernuntur Melchisedech & Aaron: sed Sacrificium quotidianum panis & vini fuit in Sacerdotio Aaronico; Exo. 29. Num. 28.* 5. Illyricus: Melchisedech obtulit panem & vinum, at in Missa solum sunt species, non ipse panis ac vinum. 6. *Martyr.* Patres dicunt panem & vinum datum esse Abraham in cibum. Ergo. &c.

AUTOR. I. Melchisedech, ut Sacerdos, protulit panem & vinum sanctificatum; ac primario obtulit Deo in Sacrificium; dein Abraham ac militibus dedit, ut Sacrificii essent participes: Non autem ut Rex, communem panem protulit, in refectorem corporalem; ceu volunt Luthero-Calvinista.

II. Ille fuit typus Sacrificii incruenti Dominici; & ex parte etiam Crucis.

I. RATIO. Quia Christus fuit verè Sacerdos secundum ordinem Melchisedech; & non secundum Aaron; ergo similis illi, non huic; scilicet in Coena offerens panem & vinum; non animalia. 2. Ita S. Patres apud Bellarm. lib. 6. 1. de Missa, c. 6.

3. Melchisedech fuit Rex iustitia, de

nomine: 2. Officio Rex Salem, id est, pacis. 3. Origine, sine patre, sine matre; 4. Duratione, Neq. initium dierum, habes neque finem. 5. Oblatione panis & vini; Ita & Christus; & plusquam Melchisedech hic.

Et hoc intendit Apostolus, scilicet. explicare Excellentiam Sacerdotii Christi supra Aaronis: ceu & Melchisedech fuit supra Aaronem. 1. Quia ille benedixit Abraham, consequenter & Aaroni, qui in lumbis Abraham fuit. 2. Quia accepit decimas ab Abrahamo. 3. Quia non habuit initium dierum aut finem. Itaque non disputabat de typo & similitudine inter Christum & Melchisedech; sed de præcellentia Sacerdotii Christi per Mosaico; quo pane & vino nil opus.

DICO AD I. Falsum dicit, nos trahere verba, *Erat enim Sacerdos Abrahæ ad panem.* Nam Abraham benedixit ut maior minori.

AD II. Iam patet intentio Pauli id scribentis.

AD III. Patet item ex dictis, exque Consensu S. Patrum; & ex similitudine CHRISTI cum Melchisedech.

AD IV. In Aaronico panis & vinum fuit ut pars condimentalis in altero cruento Sacrificio principali; at in Melchisedechano panis & vinum erant sola & omnis materia Sacrificii.

AD V. Species Sacramentales sunt eximie panis & vinum ob rem Contentam diuinam.

QVÆSTIO LXXII.

AN

An Missa esse Sacrificium
proprie, doceatur ex
FIGURIS?

LUTHERANI vt Kernitius p. 2. Exam pag 712.
De Agno Paschali negat, deq; figuris aliis; quod spec-
tant ad Missam; eò quòd in Sacrificio crucis fuerint
impleta; cuius & typi fuerant.

SVADET istud, 1. Aug. lib. de Vnit. Eccl. docet,
Scripturas figuratas, quòd variè exponi possint, non fa-
cere fidem, nisi alio Scripturæ loco explicentur. 2.
Dissimilia sunt plura. Nam Agni immolatio erat cru-
enta; fiebat à populo; non erat propitiatoria pro pecca-
to; ita Missa est incruenta; fit à sacerdotibus solis; esse
propitiatoria dicitur. 3. Sacrificia Vet. Testam fue-
runt typi pro Sacrificio crucis, non pro Eucharistia; im-
pletiq; sunt in Cruce, nil est super pro Eucharistia im-
plendum.

AUTOR. I. Celebratio Agni Pa-
schalis figura fuit Eucharistia: quod
Kernitius negat: At illa erat immola-
tio victimæ oblatæ Deo: ergo celebratio
Eucharistia, est quædam victimæ oblatæ
Deo immolatio: vt figura resp. ondeat fig-
urato. 1. Maior, I. Cor. 5. Etenim Pascha
nostrum immolatus est Christus. Itaque epu-
lemur. Ecce figuram & veritatem. At
ante passionem fuit epulū, ergo ante hoc
immolatio & peracta est in Sacrificio
Christi incruenta; quæ Missa fuit. 2. De-
inde Agnus immolabatur luna 14. ad ve-
speram: in memoriam Transitus Ange-
li per mortes; māducabatur à circumci-
sis, & his mundis. Ita & Eucharistia prius
immolatur in memoriam passi Christi,
manducatur, &c. Esto fuerit typus hic in
Cruce impletus; Missa est & huius repræ-
sentatio cruenti, & prioris incruenti sa-
crifici. 3. Ita & S. Patres attestantur.
Bell. l. 1. c. 7.

II. Exod. 24. Post datam in Syna legem,
& promissiones factas, sancitū fœ-
dus fuit solenni Sacrificio & sanguinis
adspersione: *Hic est sanguis Testamenti,*

quod mandauit ad vos Deus. Ita & in Cœ-
na Sacra: *Hic calix nouum Testamentum est
in meo Sanguine.* Vnde sic erroneè Luthe-
rani: *Cœna est Testamentum Christi; ergo nō
est Sacrificium.* Quin contra infero: ergo
est & Sacrificium. Vt enim Sanguis Te-
stamenti erat sanguis Sacrificii pregressi:
ita & Eucharistia est ex præuio Missæ Sa-
crificio.

2. Paria ecce: Testamentum fit à vi-
uo; à libero, sui que iuris: Mandante quid
hæredibus: Relinquente promissam hæ-
reditatem: Testes adhibente: Dicente se
Testari: Instrumentum public. confici-
ente. Ita Christus in Cœna vixit; in cru-
ce mortuus est: liber erat: dedit mandatū
dilectionis: promisit, *quod tradetur in re-
missionem peccatorum.* Testes erant Apo-
stoli: Se testari dixit, *Hic est Sanguis meus No-
ui Testam: Instrumentum public.* fuit S.
Cœnæ institutio. Hæc eadem & in Cru-
ce peracta sunt: Ergo vtrobique Sacrifici-
um perpetratum est, prius Cruentum,
Incruentū posteri: Sicq; figura cōpleta.

DICO AD I. Scriptura figuras tri-
fariam explicat: 1. Immediatè post figu-
ram; vt Dominus in parabolis fecit. 2.
Scriptura testante Ecclesiæ explicationē
sibi esse conformem, non contrariam.
Teste Aug l. 1. contra Crescon. c. 33. 3. Si-
cubi colligitur implendam figuram esse
completam. Atque his modis rectè ex
figuris facimus fidem probabilitatis mi-
nimum, sæpe certam.

AD II. Non omnia, quæ in Agno
fiebant, rei figuratæ conueniūt; quia alia
in typis aliis prænotata sunt rectius: vt in
Manna, aut Melchisedechana, &c. Et ca-
dem in figura quædā rectius quadrāt Cru-
ento, alia Incruento Christi sacrificio: Vt
illa de Agno, &c. Ss 2 AD

AD III. Iam liquet eisdem fuisse typos etiam Cœnæ seu Eucharistiæ: testibus S. Patribus.

QVÆSTIO LXXIII.

An Missa Sacrificium esse doceatur ex PROPHETIIS?

LVTHERO-CALVINISTÆ perpendunt Vaticinia impleta esse in Sacrificio Crucis: Deinde pleraque intelligenda de spiritali Sacrificio bonorum operum ad laudem Dei.

SVADENT istis de Malachia. 1. *Malach. non dicit, Sacrificulum debere mimiciis gestibus in pane & vino representare passionem Christi.* 2. *Malach. dicit in genere futurum Sacrificium mundum: non explicat, quale. At in Novo Testamento sunt solum spiritalia, Huc citant S. Patres.*

AVTOR. Prophetiæ sunt de Sacrificio S. Cœnæ propriè dicto; non de improprio Spiritali. 1. *Malach. 1. Offer-tis super altare meum panem pollutum, cæcū, claudum, &c. At verò; In omni loco Sacrificatur, & Offeritur Nomini meo Oblatio munda; scil. Corpus & Sanguis Christi: quod immundum esse nunquam potest. Estq; Noua oblatio: At Caluino Inst. l. 4. c. 12 §. 4. & c. 15. §. 3. sunt sordes, inquinamenta: Lutheranis, etiam peccata. Nec ea noua sunt, cum in lege & Naturæ, & Mosaica fuerint frequentata. Itaque confertur ibi figuratum Sacrificium cum figurato.*

AD SVASIONES. liquet ex hisce refutatio: quæ Patribus vtuntur falsariè.

Cætera documenta ex Prophetiis, ex Prædictione Christi, Ioann. 4. ex Institutione Cœnæ, ex Vñu Apostolorum, Videtur in meo *Antichristo* p. 3. q. 27.

QVÆSTIO LXXIV.

An Missam esse propriè dictum Sacrificium doceatur ex Antiquitatibus Ecclesiasticis?

LVTHERANI & CALVINISTÆ eleuare student ac eludere Varias Antiquitates Ecclesiasticas, Sacrificii Incurrenti testes, duplici præsertim commento vano: *Aut esse testimonia Sacramenti Eucharistiæ; non Sacrificii Missæ; Aut monumenta Vnici Cruenti Sacrificii in Cruce.*

I. LVTHERVS de capt. Bab. c. 1. timidè ait; Patres FORSAN vocant Sacrificium Orationes ad Cœnam fieri solitas; &c. Si nihil habetur, quod dicatur, iustus est omnia negare, quam Missam esse Sacrificium concedere. Lib. de abroganda Missa. Proferor aduersus c. amaturos, quod contra Ritum Ecclesiæ & Statuta Patrum doceam; nihil horum me auditurum. Lib. contra Regem Angliæ. Dicta Patrum inducit Rex pro Missario Sacrificio, & ridet meam stultitiam, quod solus vultim spero pra omnibus. Hoc est quod dixi; The misticos asinos habere nihil, quod producant, nisi Multitudinem hominum, & Vsum Antiquum. Ibid. ait se nil curare, licet mille Augustini, mille Cypriani contra se stent. Lib. de Missa priuata. Hic non moramur, si clament Ecclesiæ, Ecclesiæ, Patres, Patres: Quia hominum dicta & facta nihil in tam magnis causis curamus. Scimus enim ipsos Prophetas lapsos esse, adeoq; Apostolos. Verbo Christi iudicamus Ecclesiam, Apostolos, ad. og. ipsos Angeli.

CALVINVS Inst. l. 4. c. 18. §. 10. In initio, ait Sacramentū Eucharistiæ Patres vocant Sacrificium quia est memoriale Sacrificii Crucis. Ita & Kemnit. 2. *Quia Veteres video alio hanc Memoriam detorsisse, quam Institutionis Domini conueniebat (quod repetita Immolationis faciem præ se ferebat:) nihil tutius, quam in simplice Dei ordinatione acquiescere. Et §. 12. Certè si cogitamus, Domini, non hominum Cœnam esse, non est cur vllā hominum autoritate, vel annorum præscriptione patiamur nos ab illa dimoueri.*

II. KEMNITIVS par. 2. Exam. pag. 782. *Negari non potest, Veteres, quando loquuntur de celebratione Cœnæ, usurpare vocabula Sacrificij, Immolationis, Oblationis, Hostiæ, Victimæ, &c. Vt tamen eludat, quatuor figit.*

git. 1. Histrionicam illam Missæ gestulationem ex Patribus doceri non posse. 2. Patres sic explicari, quod loquantur *Vel* de eleemosyna: *Vel* de Precibus Cœnæ: *Vel* de Gratiâ actione: *Vel* de prædicatione mortis Christi: *Vel* de exercitiis pietatis variis: *Vel* de Oblatione, quâ fideles seiplos Deo vouere solebant. 3. Quia dicitur dicunt, in S. Mensa situm esse Agnum Dei inueniunt immolatum ait, *Ego verò non nego hoc*: Et fingit tria. 1. Chistum esse Sacrificium propitiatorium: Actionem Cœnæ dici Sacrificium, quia Consecratio & Distributio Cœnæ fit. 2. Quod sit Commemoratio Cruenti Sacrificii. 3. Demum causam desperans ait: *Neg, Veterum, qualescunq; sententia; sed Scriptura Canonica est regula fidei, & iudicij in hac controuersia.*

III. LUTHERANI, vt Kemnitius vult, Vocem *Sacerdos, Sacerdotium*, Patribus capi pro ministerio prædicationes, & Cœnæ: non pro Sacrificiali Missa.

IV. CALVINUS *ibid.* mentitur, Veteres honorem *Sacerdotij* sic vni Christo tribuisse; vt Antichristi vocem putarint, teste *Aug. l. 2. contra Parmen. c. 8.* si quis Episcopum fecisset intercessorem inter Deum & homines. *ibidem 11.* *Imitati sunt propius Iudaicum Sacrificandi morem, quam aut ordinarat Christus; aut Evangelij ratio ferebat*: de Liturgiis S. Iac. Clem. Basil. Chryl. &c. loquitur.

AUTOR. I. S. Patres, de Eucharistia loquentes, his vtuntur vocibus: *Sacrificium, Oblatio, Immolatio, Hostia, Victimæ: Offerre, Sacrificare, Immolare.* II. Altaria coluerunt & coluerunt iidem Sacrificiis: supponunt igitur Eucharistiam esse Sacrificium. III. S. Patres, Ministros, qui Euch. offerunt vocarunt, *Sacerdotes*; eorum Ministerium, *Sacerdotiũ*: At Sacerdotum munus proprium est, *Offerre Sacrificium.* Hebr. 5. 1. & 8. 1. IV. LITURGIA per antiquæ S. Iacobi,

Clementis, Basilii, Chrysostomi, & Ambrosii *l. 5. & 6. de Sacramentis*, expositio earum. &c. testantium Missæ Sacrificiũ. V. S. Patres Eucharistiam pro aliis in Sacrificio offerebant, offerendumque docent; quod de Baptismo aliisque Sacramentis nequaquam. VI. Tanta est Legis seu Religionis coniunctio cum Sacrificio; vt separari nequeant: Nulla enim gens, natio, Religioe vnquam caruit Sacrificio: at si tollas Missam, Christianis nullum erit externum. *Bell. l. 1. c. 20. 21.* VII. Consensus Ecclesiæ docet Missam semper, & vnicum fuisse Christianis Sacrificium. Idque fatetur Lutherus *lib. contra Regem Angliæ*: Caluinus *ibid. §. 1.* Kemnitius. &c.

DICO AD I. Contemptus S. Patrum Lutheri Calvinistas arguit hæresis, & Defectionis Antichristianæ.

AD II. Status quæstionis non est de Ritibus Missæ; verum de Substantia. At quæ coaceruat Kemnitius, ea cunctis Christianis vtriusque sexus sunt cõmunia: Offerre verò sacrificium solius esse Sacerdotii volunt rectè S. Patres. 2. *Deinde*: Si actio Cœnæ ideo diceretur Sacrificium, quia est Sacra Actio; iam Sacrificium esset & Baptismus, omnisque actio pia: quod contra omnem vsum loquendi est, piam quamque actionem dicere Oblationem: quam solam Augustinus & Cyprianus vocant Sacrificiũ Deo factum. 3. *Et mentitur* Kemnitius, ab eis Sacrificium dici Eucharistiæ distributionem. 4. *Item idem mentitur*, Oblationem & Sacrificia à S. Patribus solum intelligi de Sacrificio Crucis; & non de Missa: ideoque Cœnam esse Sacrificium duntaxat Commemoratiuum. *Bell. c. 15.*

AD III. Sciens falsum dicit: quasi S. Patres nescissent distinguere inter Concionatorem, & Sacerdotem. Heb. 5. *Omnis Pontifex constituitur in iis, quæ sunt ad Deum; ut offerat dona & Sacrificia.* Sic & Heb. 8.

AD IV. Sacerdotes non vocantur propriè Mediatores per modum *Redemptionis*, sed per modum *Deprecationis*. Nec; Missa est Sacrificium ad morem Iudæum; sed Veritas typicorum Sacrificiorum; quæ omnia Christus in Cruce consummauit, & antiquauit. Crucis Sacrificium vero non fuit proprium & vnicum Christianis; sed Commune omnibus veris Religionibus, quæ in lege naturæ, Moysisque fuit; nam Sacrificia v. triulque legis respectarunt ad hoc Crucis.

QVÆSTIO LXXV.

*An in aliqua Missa parte consistat
Essentia Sacrificii?*

LUTHERANI item & CALVINIANI Catholicorum vtuntur & diuersitate sententiarum, & argumentis; quæ nos exercitii gratia mouemus: ipsi, à diuisis partibus singulis ad totum: Male.

AUTOR. I. **OBLATIO** panis & vini pertinet ad Integritatem Sacrificii; nõ ad Essentiam. Quia licet omittatur casu Offeritorium; verum tamen erit Sacrificium. Nam Corpus & Sanguis Christi sunt propriè materiale quod offertur. Sic omnes. **CONSECRATIO** materiæ vtriusque iunctim, est formalis Essentia Sacrificii; sed probabilius Partialis, quàm Totalis. **OBLATIO** secunda id est, Eleuatio est item pars formalis. Sic omnes. **FRACTIO** est pars integrans:

Nam si in Calicem S. incideret tota S. Hostia, relinquenda foret, non frangenda; & verum tamen esset Sacrificium. **SUMPTIO**. à Consecrante facienda, pars est Essentialis.

RATIO. Quia tria requiruntur ad Sacrificium: 1. *Ut res profana fiat sacra per Consecrationem.* 2. *Ut res sacra offeratur Deo.* 3. *Ut res oblata mutetur, aut ordinetur ad veram externam mutationem* *D Th 2. 2 q 85. art 3.*

II. **CONSECRATIO** potissimum est Essentia Sacramenti; ita tamen vt includat præuiam Oblationem, & sequentem mutationem, seu sumptionem. 1. Quia nihil in Missa tam fit in persona Christi, quàm Consecratio: vt qui ipse Consecrauit. 2. Quia Apostoli, eadem proferendo verba, consecrarunt; & vt Dominus, sumserunt.

QVÆSTIO LXXVI.

An Missa sit Propitiatorium, & Impetratorium Sacrificium?

LUTHERVS *l de Capt. Babyl. c 1.* In Confess. Aug. art. de Missa: Confess. Wirtemb. c. 16. Item

CALVINVS *Instit l. 4. c. 18. §. 13. 14. 15.* Kemnitius p. 2. *Exam. in Sess. 22.* Cœnæ distributionem, & Manducationem esse eucharisticam & lauenticam, vt pote ad laudem Dei factam, facile annunt. At vel esse Sacrificium propriè dictum, vel Propitiatorium, aut Impetratorium, pernegant.

SVADENTQ; istis. 1. Lutherus. *Non pot. est vnus pro altero baptizari; ergo nec sumptio Eucharistie vnus pro alio fieri: non igitur Missa est propitiatoria. Quia Communio vnus prodesset alteri.* 2. Kemnitius. *Si Missa esset propitiatoria pro remissione peccatorum, vile esset non accedere Sacramenta pro remissione peccatorum percipienda facilius & se-*

& securius. 3. Multę Missę dicuntur pro peccatoribus, qui tamen non recipiunt donum pœnitentię: non igitur hoc conferunt Missę ex opere operato.

AUTOR. I. Missa verè propitiatorium est sacrificium. 1. Teste S. Scriptura in meo *Antichristo* p. 3. q. 28. 2. Ita S. Patres. S. Iacobus in Liturgia: *Offerimus Tibi incruentum Sacrificium pro peccatis nostris, & pro ignorantis populi.* &c. Sic quã Gręci, quã Latini.

II. Idem est & Impetratorium: 1. Teste utroque Testamento, in meo *Antichristo*. 2. Testibus Liturgiis S. Iacobi Clementis, Basilii, Chrysostomi, ac S. Patribus. 3. Ratio. Quod enim efficax est peccatis remittendis; id magis est pro impetrandis bonis ab datore vltro parato Deo.

III. Etsi Sacrificium vim habeat magnam impetrandi ex opere operantis: eò, quòd omnis actio bona, est grata Deo, ac meritoria; Vis tamen Missę potissima est ex opere operato, id est, ex seipsa. Ratio *Concil. Trident. Sess. 22. Can. 2.* Quia eadem est Hostia, & Offerens idem principalis, qui in Cruce, Christus, ex quo effectus principalis dependet.

AT NOTA. Valor ex opere operato bifariam in re aliqua reperitur. 1. *Instrumentaliter* in Sacramentis, quę instrumenta sunt & efficiunt immediatè, per modum nature, gratiam, ad quam sunt instituta. 2. *Infallibiliter*; sed non instrumentaliter, nec efficienter & immediatè; sed infallibiliter tamen & independenter à bonitate ministri. Sic effectum producit Sacrificium, Deum placans, qui ob id impertit donū pœ-

nitentię mediatè. *D. Thomas 4. di. 12. quæst. 2. artic. 2.* Ratio; quia Sacrificium arę non habet vim maiorem Sacrificio Crucis: at hoc non immediatè, nec Efficienter iustificauit omnes, pro quibus offerebatur; sed sufficienter solū impetrando & merendo. Alioquin omnes vniuersim essent saluati; pro quibus est passus.

DICO AD I. Sacramenta sũnt instituta vt prosint suscipientibus ea: Sacrificium verò etiam aliis prodesse datum est: quia per modum Orationis fit pro aliis; prodestque Sacrificanti soli quã sumit sacramentum; at quã Consummat Sacrificium sumptione, prodest & aliis.

AD II. Iam dixi. Si Missa immediatè peccata remitteret, valeret argumentum; iam id præstant ad hoc instituta Sacramenta.

AD III. Missa infallibiliter impetrat nouum auxilium conuersionis peccatori: sed hoc variè operatur, pro peccatorum dispositione.

Q V Æ S T I O LXXVII.

An ritè pro Purgatoriis Sacrificetur?

LVTHERANI & CALVINIANI per uacaciter negant.

SVADENT Negationem. I. *Kemnit. in Exam. p. 2. Caluinus in Antidoto articulorũ Parisiensium.* De usu Eucharistię loquens ait: *Accipite, & manducate: netrũ possunt mortui ergo.*

II. *Kemnitius*; Chrysostomi sententia, hunc ritum esse ab Apostolis, falsa videtur. 1. Quia Apostolica ea Constitutio in nulla S. Scriptura reperitur. 2. Quia S. Hieron. & Greg. dicunt Apostolos ad Orationẽ Dominicam sacrificasse. 3. Quia *Tertullianus*

nus

nus *l. de Corona mil.* ait, hunc ritum ex Consuetudine profluxisse.

III. Mortuorum in adione Cœnæ facta commemoratio fuit; sed quod pertinerent ad Corpus Ecclesiæ, & Communionem Sanctorum; non ut refrigerium & propitiatio eis fieret.

AVTOR. 1. Mach. 12. *Sancta & salubris est cogitatio, pro defunctis exorare in Sacrificio, ut à peccatis, i. peccatorum peccatis solvantur.* Ideo Iudas Machabæus iussit offerri Sacrificium pro peccatis mortuorum. 1. Qui liber improbè negatur à Luthero. Calvinistis esse canonicus. Esto tamen; minimùm historicus docet per antiquam esse Consuetudinem sacrificandi pro defunctis; quam nec Christus, nec Apostolus ullus, nec S. Patrū quisquā reprehendit: quin laudant. 2. Traditio, mosq; peruersus est Ecclesiæ, & is Vniuersalis: cuius contrarium mendaciter affirmat Kemnitiuſ p. 2. *Exam. Trid. de Purg.* S. Chryſt. hom. 69 ad Antioch. pop. *Non temerè hæc ab Apostolis sancita fuerunt, ut in tremendis Mysteriis fiat defunctorum commemoratio.* Sic Liturgia Iacobi & Clementis. 4. Aërius hæresiarcha, dānatus ab Ecclesia, primus docuit, non esse pro defunctis sacrificandum. 5. Consent. Vniuersalis S. Patrum illuc incumbit. Vide *Geneal. p. 3. q. 17.*

DICO AD I. Defuncti ut participare nequeunt de carne sacrificii, de Fructu tamen possunt. Idque dicebat Dominus, quibus præbebat Sacramentum; non iis, pro quibus offerebat Sacrificium.

AD II. Traditionem hanc refert S. Chryſt. ad Apostolos, non ad Scripturam: in hac si foret, traditio non esset. Est tamen etiam in 2. Mach. 12. Esto: dixerit

id S. Gregorius: nil infert. S. Hier. non scripsit. Tertullianus dicit ex Consuetudine hunc ritum esse retentum, fluxisse inde non dicit; finxit Kemnitiuſ.

AD III. Item fingit idem contra nubem S. Patrum. Aug. in *Enchirid. c. 110.* *Pro non valdè malis Propitiatio est.* Neque enim pro Sanctis sacrificari unquam dicunt Patres.

QVÆSTIO LXXVIII.

An repugnet Institutioni Miſſæ, ut in ea Sanctorum fiant memoria?

LUTHERANI maximè Kemnitiuſ p. 2. *Exam.* pag. 818 ad illa verba S. Aug. 8. Ciu. c. 27. *Nos Martyribus non constituimus templa, Sacerdotia, Sacra, & Sacrificia.* Subiungit mendaciter: *Atqui hoc in Caparua factum est, & adhuc defenditur.* Idem pag. 80. *Docent Papistæ, S. Cœnam institutam esse, ut in eius celebratione, ne inuocentur Sancti.*

SVADET Iſtis. Kemnitiuſ pag. 710. *Christus dicit: Hoc facite, non in Sanctorum, sed in Mei commemorationem.* 2. *Ideo se tradidit in Cœna, ut misericordiam consequamur per merita unica Oblationis Christi; ergo profanatur Cœna, cum à Deo petitur, ut per merita & preces Sanctorum, in omnibus à una protectionis muniamur auxilio.* 3. Aug. 22. Ciu. c. 10. ait: *In à Sacerdote Sanctos nominati quidem; nullo modo autem Inuocari.* &c.

AVTOR. I. Non repugnat S. Cœnæ Institutioni, ut in ea Sancti honorentur. 1. Quia, 1. *Tim. 2.* iubet fieri Orationes, ut gratiarum actiones in Sacrificio: hæc cum fiant acceptis beneficiis, sitque in his præcipuum, Sanctos in cœlum assumptos esse: quid ni pro iis Deo gratias reddamus? 2. Ita vsitarunt Liturgiæ, S. Iacobi, Clementis, Basilii, Chryſostomi. 3. Id S. Patres tradiderunt, commendarunt. Et illius multiplex constat utilitas. Vide *Bell. l. 2. c. 8.*

II. Non repugnat eidem Sanctos in cœluocari; Non, ut ipsis Oblatio fiat; quod

quod nequit citra idololatriam: Nec, vt preces ad eos dirigamus dicendo: S. Petre ora pro me: Sed vt preces ad Deū dirigamus, à quo petimus adiuuari etiā Sanctis intercedentibus. Hoc arguunt hæretici. 1. A hoc S. Patres docuerunt, & vsurparunt in suis Liturgiis. 2. Ratio fauet. Nam Sācti possunt orare pro nobis, & orant: bonum igitur est id ipsum petere abs Deo, vt mediorum vnum salutis nostræ: Sicut petere licet bonos in terris doctores, reges. &c. Antecedens dant Lutherani & Calviniani; licet negēt eos nostras audire preces &c. De hoc parte 1.

DICO AD I. Neque dixit Dominus: Hoc facite in meam SOLIVS cōmemorationem. Neque potest in sanctorum memoriam directè sacrificari; cum Sacrificium sit ad commemorationē mortis Christi; non sanctorum, nisi quaten⁹ hīc in morte Christi vicerint mortem moriendo: quod est sacrificium actionis gratiarum.

AD II. Gradu longè inferiore supplicamus per merita sanctorum, quàm per merita Christi passi: nam hoc latreutic⁹; istud per Duliam duntaxat. &c.

AD III. Affingit id S. Augustino Kemnitius. Vide plura talia in meo Antipap. p. 3. q. 7.

QVÆSTIO LXXIX.

An Priuata Missa sint à Deo permisa?

LUTHERANI post Lutherum negant: vt Brent. in Confess. Wirtemb. Melanch. in Confess. Aug. Kemnit. p. 2. Exam. pag. 338. &c. Piget hac eorum blasphemiam scommota reddere.

SVADENT istis. 1. Kemnit. pag. 862. Hoc facite, &c. Consecrantes & Distribuentes: ergo Consecrare, & non Distribueret, Cœnam profanarecēt. Nam, Act. 2.

Cœna per fractionem describitur, id est, dispensationem; sic & 1. Cor. 10. Et 1. Cor. 11. priuatas Cœnas opponit Domin⁹: Hic locus, ait, tanquam fulmen profermit priuatas Pontificiorum Missas. Et clarissima ibi sententia Chrysostomi: Quod à Domini cum est, priuatum fuerunt. Cœna enim Domini debet esse Communis. 2. Commentum Cœnæ sine distributione, quod tamen ea profert presentibus; veteribus ignotum fuit. Chysl. hom. 3. in Ephes. Frustra habetur Oblatio quotidiana, cum nemo sit, qui simul particeps. Ibid. Quisquis Mysteriorum confors non est, impudens & improbus adstat. &c. 3. Canon 19. Apost. excommunicantur, qui per adā Consecratione non permanent in Ecclesia. Sic & de Consecr. dist. 2. Ergo Missa priuata fuerunt prohibita. &c.

AVTOR. Missa dicitur sed modis Priuata. 1. A Loco seu oratorio priuato: Sic Dominus S. Cœnam instituit in domo priuata: & sub XII. Cæsaribus persecutis onib⁹ pleræq; sic priuatim sunt celebrata. 2. A Tempore: Vt publica sit, quæ festis; priuata quæ sit profestis diebus. At ideo, Daniel. 13. dicitur Iuge Sacrificium, quod sit quotidianum. 3. A Fine: quia pro re aut persona fiat priuata. Et Missa si vni applicata tamen publica est, quia ab publico sit Ministro maximam partē pro tota Ecclesia. Sic in Vet. Test. Sacrificia agebantur pro priuatis causis. Leu. 4. 5. Job. 1. & 42. 2. Mach. 3. 4. A paucitate adstantium. Sic S. Augustini presbyter in casa rustica sacrificauit. l. 22. Civ. c. 8. Et mētitur Melanchthon in Apolog. Conf. tempore S. Gregorii priuatas Missas fuisse ignoratas. 5. Comparatione Missæ Solennis, præter quam alia in eodem templo leguntur. At sic & in Vet. Test. Ivsu venit: inque priuatiua Ecclesia hucusq; teste altarium frequentia. 6. Priuata Missa est, in qua solus Sacerdos communicat. Atque hanc maximè hæretici negant licitam. At S. Cœna fuit non solum Sacramentum; sed & Sacrificium: Sed & hoc non agnoscunt aduersarii. Sacrificium autem in se publicum semper

T t est

est *Mysterium* pro salute publica, omni- que populo peractum à Sacerdote, id est, Ministro publico.

DICO AD I. Præceptum Domini est affirmarium pro loco, tempore, persona. &c. Nec iussit semper iunctim, *Facere & Distribueri*; nec vetuit *Facere sine Distribueri*. Quia *Sacrificium & Sacramentum* administrare diuersa sunt, vt simul esse possint, non debeant; minus sunt idem. Neque *Fractio* est *distributio Sacramenti*, sed *partialis actio Sacrificii*. Nec *1. Cor. 10.* describitur ritus Cœnæ peragendæ; sed *participatio Mentæ Domini & dæmoniorum* inuicem opponitur. Et, *1. Cor. 11.* Cœnam priuatam vocat cō- uiuium, in quo *vnus esurit, alius ebrius est*. Nam, more Domini, cum vespertinis Cœnis Synaxes Sacras agebant. Ita *S. Chrysostomus*.

AD II. Falsum: nam Concilium A- gathente ante mille annos, Missarū me- minit, quibus nulla fiebat distributio. *Chrysostomus* arguit raritatem cō- muni- cantium; & Oblationem ait frustra fieri, non in se; sed quatenus ordinatur ad Dispensationem communicantiū. De- inde idem docet sapè, *Sacrificium* etiam prodesse defunctis, & absentibus viuis; qui tamen non communicant *Sacra- mentaliter*.

AD III. Isti *Canonès* iubent, vt cō- muni- cetur in Missis; non vetant *Sacri- ficari sine communicantibus*. Et adhuc arguimus excusatores è Missis nondum finitis.

QVÆSTIO LXXX.

Num Circumstantia Sacrificii sint to- lerabiles?

KEMNITIVS pag. 883. Missas non vulgari lingua patriari & agiat, vt suspēdas. II. Submissa voce legi, vult esse contra Domini institutionem; qui iussit Cœnam fieri per Annunciationem, ipso clarè S. Verba pronunciantem. 2. Quod Cœnæ actio esse visibilis de- beat: ergo & pronuntiatio audibilis.

III. LUTHERVS *Capt. Bab. c. de Euch. ait*, 1. Missa cō magis est Christiana, quò simplicior est, simili- orque Missæ Christi, sine pompa vestium, gestuum, cantuum, &c. 2. Non tamen calumniandam Eccle- siam ob ritus antiquos. 3. Ceremonias sine fide esse irritabula impietatis.

IV. Kemnitius pag. 882. quadruplices Missæ distin- guit Ceremonias. 1. In S. Scriptura mandatu: Vt Ac- cipere, Benedicere, Manducare, Mortem Domini an- nunciare. 2. Pras licet non scriptæ sint; vt psalmi, lectiones, preces. 3. Superstitiosas & impias; vt pro defunctis offerre: Sacrificare, Sanctos inuocare. 4. Adiphoras: vt vestes, vasa, ornamenta.

AUTOR. I. LATINA, Græca, He- braica Lingua, non Vulgaris, est apta Di- uinis, præsertim in Missa. 1. Quia Sa- crificium est Actio Oblationis, Cōsecra- tionis, & sumtionis: ad Deum colendū magis, quàm instruendum populum. 2. Conceptis verbis sacrificandū est: at vul- gares linguæ per se pe variant; Et tollere- tur communicatio Ecclesiarū. Gallus n. non posset in Germania sacrificare, &c.

II. Submissa legi est ad reuerentiam *Mysteriorum* ait *S. Basil. l. de Spir. c. 7.* 2. Missæ Iacobi, Clementis, Basilii, *Chryso- stomi* præscribunt quædam submissæ le- gi. Vt & *Leu. 16.* intra velum à solo Incen- sum offerebatur. 3. Et *Christus* *Sacri- ficium Crucis* silentio magis peregit, quàm clamore. Et memorandæ mortis Domini Annunciatio sit Actio magis, quàm sermone extra Prædicationē Dominum autē sic loqui oportuit, vt doceret Apo- stolos. 4. Neque verba in Sacrificio re- quirūtur, quòd ipsa sint *Sacrificium*; sed vt Christi præsentiam nobis efficiant: 5. Neque Dominus præcepit audiri; sed verbis *Hoc facite*: & hoc Sacerdotis inter- est, non populi. III.

III. Lutheri dictum secundum euerit primum. Tertium verum est: nam sine fide impossibile est placere Deo. At fidei specialem putat de remissis peccatis cuiusque: Hæc damnatur à Concil. Trid. Sess. 22. Can. ult. 2. Kemnitium in tertio errare liquet supra: de quarto, plures illi reiciunt: Necessarias esse negant vi præcepti Ecclesiæ: Vim eis nullam tribuunt. Mèdantia Kemnitii vide in meo Antipap. p. 3. q. 7. De singularum ceremoniarum Antiquitate, &c. Bill. l. 2. c. 14. 15. 16. 7. &c.

IX. DE PŒNITENTIA.

QVÆSTIO LXXXI.

An Pœnitentiâ Sacramentum sit propriè dictum?

LVTHERVVS lib. de Capt. Babyl. timidè negat, & variat. 1. Neganda mihi sunt VII. Sacramenta, & tantum tria pro tempore ponenda: Bapt. Pœn. Panis. Ib. d. in fine. Propriè Sacramenta vocari visum est, quæ annexis signis promissa sunt. Quo fit, ut, si rigide loqui volumus, tantum duo sint, Bapt. & Panis. Nam Pœnitentiâ signo visibili & diuinitus instituto caret: nec aliud esse dixi, nisi viam ac reditum ad Baptismum. 2. Alibi esse dicitur Sacramentum, anno 1545.

MELANCHTHON in Locis anno 1522. negat. Pœnitentiâ non est signum: est enim vetustatis nostra mortificatio, & renouatio Spiritus; Sacramentum eius vel signum non aliud est, nisi Baptismus. Idem tamen libris de in edictis cum Luthero asseruit esse Sacramentum.

ILLYRICVS in apol. Conf. Antwerp c. 18. Kemni. p. 2. Exam. pag. 903. scribere audent. Confess. Augustanâ non agnoscere Pœn. Sacramentum. Nimirum quia Lutherus & Melan. h. priorem suum errorem reuocarunt: ac Pœnitentiâ negatam asseruerunt.

II. ZWINGLIVS lib. de vera & falsa relig. cap. de Sacr. respuit Pœnit. dicere Sacramentum. CALVINVS Inst. l. 4. c. 19. §. 15. plura aggerit argumenta. Item in Antid. Trident. Sess. 6. c. 15. Beza in Confess. c. 7. a. 11.

III. LVTHERANI multi Calvinizant in

hoc, licet iurant in Confessionem Augustanâ: Vt Nicolaus Selneccerus in p. 2. Pædagogia. Wigandus, Illyricus, Kemn. in 1. disput. de Pœnitentiâ. &c. Vide in Genealog. p. 3. q. 19.

SVADENTISTIS CALVINISTÆ 1. Calvinus Inst. l. 4. c. 19. §. 15. &c. Romanenses Scholastici anxie in reperiendo hic Sacramento desudant. Nodum in scirpo. Quod tamen optimum habent, rem incertam, opinionumq; varietate confusam relinquunt. 2. Dicunt esse Sacramentum; sed non est ceremonia externa à Domino instituta ad fidei nostræ confirmationem, &c. Qui tale in ipso Augustino, vident, quod pœnitentiâ Sacramentum vocant? 3. Nego iure haberi Sacramentum primum, quod nulla Dei promissio singularis ad hanc rem extet. 4. Deinde quod, quæcumq; hic ceremonia proferratur, merum sit hominum inuentum, mendacium, & impostura.

5. Kemnitius par. 2. Exam. pag. 903. Ex diuina Institutione non habet tale externum elementum, quale in Baptismo & Euchariſtia, quod ad integram definitionem, & genuinam proprietatem Sacramenti pertinet. 6. Sacramentum Pœnitentiæ non habet fundamentum in Vet. Testamento, in quo fuit contritio & confessio; neq; tamen idcirco Sacramentum: licet etiam absoluerit Nathan Dauidem. Licet Petrus Act. 10. Paulus, Act. 26. dicant se pœnitentiâ & remissione peccatorum non aliter docuisse, quàm prophetæ. Neque Pœnitentiâ habet fundamentum in prædicatione Baptistæ, & Christi. 7. Neq; in hisce, Ioan. 20. Quorum remisistis peccata. &c. Neq; in doctrina Apostolorum aut exemplis, teste Paulo Act. 26. Petro, Act. 10. Vanum & falsum est Apostolos etiam docuisse pœnitentiâ quoad substantialia, quæ impii ante Baptismum ad Deum conuertuntur, & quæ lapsi post Baptismum redeant in gratiam.

AUTOR. Pœnitentiâ est propriè dictum Sacramentum: I. Ioan. 20. Quorum remisistis, &c. Vide in Antichristo p. 3. q. 29.

Tt 2 Ad.